

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۲۵۷ |

نکته‌ها/ آیت‌الله جاودان

نورانیتی که ناخوشی در آن نیست

روایت معاون اداره کل اوقاف خراسان رضوی از یک وقف خاص

وقف در ورزش؛ از اهدای زمین تا ساخت سالن

به همت بنیاد بین المللی امام رضا (ع)

مراسم نکوداشت استاد «مؤید» در مشهد برگزار می‌شود

گفت‌وگو با مدیر عامل مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی

همراهی ورزش و ارزش در نخستین موقوفه ورزشی جهان اسلام

وقف

معاون وزیر علوم، تحقیقات و فناوری:

نیازمند حضور واقفان در حوزه‌های علمی و پژوهشی هستیم

معاون پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بر ضرورت ورود واقفان و نیکوکاران به عرصه‌های علمی و پژوهشی تأکید کرد. دکتر پیمان صالحی، معاون پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دیدار با مدیران مؤسسه‌های تابعه سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی گفت: همه ما خادم امام رضا(ع) هستیم و به این خدمت افتخار می‌کنیم، وی با اشاره به ضرورت نمایه‌سازی نشریات داخلی در حوزه‌های علوم انسانی افزود: امروزه برخی فقط دنبال فناوری هستند و تولید علم نمی‌خواهند اما در واقع باید گفت بدون تحقیقات بنیادی نمی‌توان به تولید علم دست یافت. ما باید نهضت نمایه‌سازی را راه‌اندازی کنیم، در همین راستا نیاز است واقفان در حوزه پژوهش ورود پیدا کرده و از ظرفیت بسیار مناسبی که در آستان قدس رضوی موجود است، استفاده کنند. صالحی همچنین گفت: گنجینه‌ای که در حوزه‌های مختلف به ویژه پژوهش و فناوری در مجموعه آستان قدس رضوی وجود دارد باید نمایه‌سازی بین‌المللی شود و در همین خصوص ما آماده همکاری با این مجموعه مقدس هستیم. دکتر عبدالحمید طالبی، رئیس سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی نیز در ادامه این دیدار با بیان اینکه فعالیت‌های آستان قدس رضوی از گذشته تاکنون علمی و پژوهشی بوده و در همین خصوص مراکز علمی، پژوهشی و دانشگاهی متعددی تأسیس شده است، گفت: با توجه به نیاز آستان قدس رضوی به فعالیت‌های علمی و فرهنگی، سازمان علمی و فرهنگی باید به محل گفت‌وگوها، آمد و شدها و پژوهش‌های فاخر در کشور تبدیل شود.

نیمکت زندگی

خوب‌ها نمی‌میرند!

محمدحسین نیکبخت|

در تاریخ مشهد، وقوع زلزله و بلایای طبیعی نسبتاً زیاد است. هر چند که بسیاری از این اتفاق‌ها در تاریخ ثبت و ضبط نشده‌اند. با این حال می‌شود جزئیات بخشی از وقایع رخ داده را از طریق اسناد به جا مانده در بایگانی آستان قدس رضوی بدست آورد. زلزله سال ۱۰۸۴قمری/۱۰۵۲شمسی، یکی از مشهورترین حوادث پیش‌بینی نشده تاریخ مشهد است؛ اتفاق اسفباری که در دوران حکومت شاه سلیمان صفوی به وقوع پیوست و خسارت‌های فراوانی به بار آورد؛ هم در شهر مشهد و هم در اماکن متبرکه. بر اساس گزارش مورخان، در اثر این زلزله خسارت‌های قابل توجهی به بنای حرم مطهر و مسجد گوهرشاد وارد شد. هر چند که اصل بنا، به دلیل استحکام بسیار بالا محفوظ ماند، اما مرمت و بازسازی بناهای آسیب‌دیده در حرم، هزینه سنگینی را به آستان قدس تحمیل کرد. در سطح شهر نیز بسیاری از خانه‌ها ویران شد و رقم تلفات بالا بود. موقوفه‌های حرم مطهر در سطح مشهد هم از آسیب‌های این زلزله مهیب مصون نماند. اسناد و مدارک معدودی که از آن دوران به یادگار مانده است، صحت این موضوع را تأیید می‌کند.

■ بازسازی حمام «آغچه»

حمام «آغچه» یکی از حمام‌های مشهور اطراف حرم رضوی و از موقوفات آستان بود که در طرح‌های توسعه اوایل دهه ۱۳۱۰شمسی تخریب شد. درباره حمام آغچه یک بار مفصلاً در صفحه نخست رواق نوشتیم و توضیح دادیم؛ بعید می‌دانم که نیاز به یادآوری باشد. حمام آغچه به عنوان یکی از پراستفاده‌ترین حمام‌های مشهد که بیشتر محل رفت و آمد زائران بود، در زلزله مهیب سال ۱۰۵۲ آسیب دید اما بازسازی آن تا سال بعد، یعنی جمادی‌الاول ۱۰۸۵ / مرداد ۱۰۵۳ به طول انجامید. طبق سند شماره ۳۰۴۴۱/۱۹ موجود در مرکز اسناد آستان قدس رضوی، هزینه تعمیر این حمام، «مبلغ ۹۰۰ تومان و یک هزار و یکصد و ده دینار تبریزی (دیناری که در تبریز ضرب شده است)» خرج برداشت که رقم خیلی زیادی نبود و نشان می‌دهد حمام آغچه در زلزله آسیب زیادی ندیده است اما تأخیر زیاد در اتمام تعمیر، بیانگر شدت تخریب و

ویرانی ناشی از زلزله در سطح مشهد است. در این سند ۳۴۸ ساله می‌خوانیم: «تعمیر خرابی حمام آغچه را که از سبب زلزله واقع شده از قرار سیاهه ضمن که استاد محمدتقی معمار سرکار برآورد و تصدیق نموده و به مهر و خط مُشرِف عمارت سرکار و مهر رفعت‌پناه حق‌وریدی آغا (از خاجگان منصوب حکومت) ... تنخواه داده و برات نویسند».

■ تعمیر اساسی «سرای سلطانی»

سرای سلطانی یا سرای سلطانم، یکی از قدیمی‌ترین کاروانسراهای شهر مشهد بود که تا پیش از توسعه اطراف حرم در دهه ۱۳۵۰ هنوز وجود داشت و از فضای آن استفاده تجاری می‌شد. این بنا اوایل دوره صفویه ساخته شد اما در زلزله سال ۱۰۵۲شمسی آسیب بسیار دید و نیازمند بازسازی اساسی شد. وسعت سرای سلطانی از یک سو و از سوی دیگر

تراکم جمعیت در آن، احتمالاً سبب شد در جریان زلزله، افزون بر خسارت‌های مالی، خسارت‌های جانی بسیاری هم به وجود آید. بر پایه سند بسیار مفصل موجود در مرکز اسناد آستان قدس رضوی به شماره ۳۲۳۲۶/۲، هزینه‌های مربوط به تعمیر سرای سلطانی که ظاهراً در ذی‌القعدة سال ۱۰۸۵ / بهمن ۱۰۵۳، حدود یک سال پس از زلزله به پایان رسیده، از این قرار بوده است: «جهت پوشش حجره‌ها و چهار صفة کُنج ... پنجاه و دو تومان و هفتصد دینار»، شامل ۳۲ هزار خشت، ۲۱ هزار قالب، ۹۰۰ خَرکی (واحد وزن قدیم) خاک

بیرون نمی‌توانند آمد. بنابراین موازی یک نفر بنا و بیست نفر بیلدار قرار شد که اضافه بر بنا و بیلداران سابق در عمارت ... کار نمایند». این گزارش که در نیمه مردادماه سال ۱۰۵۳ تنظیم شده است، نشان می‌دهد با وجود کار مداوم بنا و کارگران برای بازسازی، حجم خرابی در اماکن متبرکه و سطح شهر به قدری است که نیاز به کمک و مساعدت کاری فوری وجود دارد، آن هم پس از گذشت چند ماه از وقوع زلزله. این مسئله می‌تواند به ما در درک بزرگی زلزله سال ۱۰۵۲شمسی و خسارت‌های آن کمک کند.

راهنمایی‌اش کرده تا جوان است برود دنبال کاری که بیمه و بازنشتگی دارد، مقطعی نباشد. می‌گوید دعاگو شانم. معرف من اگر نمی‌شدند که هنوز داشتم با همان دفتر خدمات، قراردادی کار می‌کردم. بعد از روزهای سخت کرونا می‌گويد، از خودش که هنوز توی خانه‌داری هتل مشغول است، از قیمت سرسام‌آور اجاره‌ها، از سه تا دخترش، از ترسی که صبح تا شب دارد چون بنیه مالی‌اش تقریباً چیزی در حد صفر است و از زندگی این سال‌ها که وحشتناک خرج دارد. خیلی گران است. بعد یکهو از فاز درد دل و غم می‌آید بیرون و خواهش می‌کند شماره خانه‌مان را بدهم که با عزیز و آقا جان گپ بزنم. می‌گوید از وقتی دزد نامرد موبایلش را بُرد، کلی آدم در زندگی‌اش ناپدید شدند. و منتظر زل می‌زند به ماسکم.

سَنَجاق

آیه ۷۰ سوره اسراء: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ».

چگونه تاریخ شفاهی می‌تواند قدرت حجاب آگاهانه را روایت کند؟

جای خالی تبیین نقش حجاب در هویت زن ایرانی مسلمان

منبر مجازی

با اخلاق، دل مردم را بدست بیاورید

حجت‌الاسلام حسینی قمی| امام باقر(ع)

فرمود: آخرین سخن امیرالمؤمنان(ع) در بستر شهادت این بود: «با مردم یک جوری معاشرت داشته باشید که تا وقتی هستید، با میل و رغبت مشتاق دیدار شما باشند». الان دیدید به بعضی‌ها اگر بگویند در فلان میهمانی، فلانی هم می‌آید می‌گویند ما حوصله او را نداریم! اما بعضی‌ها نه، وقتی می‌گویند فلانی هست، همه می‌گویند برویم... اگر فلانی هست ما همه برویم. مشتاق شما هستید.

این جوری باشید. امام ادامه می‌دهند: «اگر هم از دنیا رفتید، مردم در فراق شما اشک بریزند». ادامه این روایت جالب است، می‌فرمایند: «دل‌های انسان‌ها مثل لشکر است... چطور دو لشکر وقتی در برابر هم می‌ایستند در هر لشکر، همه باهم همفکر هستند... شما ببینید دل شما در کدام لشکر است. حضرت می‌فرماید گاهی انسان یک کسی را دوست دارد بدون اینکه سابقه‌ای با او داشته باشد. می‌گوید من هیچ سابقه‌ای نداشتم اولین برخورد ولی مثل اینکه تعلق قلبی، فکری و روحی با این آقا دارم... انگار سال‌هاست که او را می‌شناسم. چرا؟ حضرت می‌فرمود به خاطر اینکه دل‌های مؤمنین مثل یک لشکر است، افق آن‌ها با هم هماهنگ است، ولو همدیگر را ندیده باشند این دل‌ها به هم وصل است. بعد فرمود مؤمن با دیدن مؤمن آرامش پیدا می‌کند مثل تشنه‌ای که با آب خنک آرامش پیدا می‌کند. می‌فرماید به خاطر اینکه مؤمنین از نظر روح و طبیعت با هم تناسب دارند. ... نظامی هم یک شعی دارد می‌گوید: دوستی هر که تو را روشن است / چون دلت انکار کند، دشمن است... البته گفتن این‌ها آسان است. در بحث معاشرت با مردم باید جوری حواس ما جمع باشد که همیشه به مردم محبت کنیم. همیشه گذشت داشته باشیم. همیشه تواضع داشته باشیم. خود را بزرگ نبینیم. کوچکی کنیم. رسول خدا فرمود: اِنَّكُمْ لَنْ تَسْعَوْا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ شما نمی‌توانید با پول پاشی دل همه را بدست بیاورید. گاهی به کسی خدمت مالی، کمک مالی می‌کنید این حسابش البته جداست. اما یک وقت هست با پول نمی‌توانید همه دل‌ها را جمع کنید... پیامبر(ص) می‌فرماید: با اخلاق خوب، با برخورد خوب، مردم را جذب کنید. ابن ابی الحدید از قول یکی از شعرا نقل می‌کند. می‌گوید تمام کلمات رسول خدا را راجع به اخلاق یک طرف بگذارید، این کلام پیامبر بر همه کلمات ترجیح دارد که می‌گوید اگر با مال نمی‌توانید دل دیگران را بدست بیاورید با اخلاق می‌توانید....